

Ukraine Expert Talks

«Чим довше ми затягуватимемо із постачанням Leopards, тим болючішими будуть наслідки»

Інтерв'ю з **Густавом Гресселем**,
Старшим науковим співробітником
Європейської ради з міжнародних відносин (ECFR)

Коли почалася війна, Німеччина стала не лише важливим партнером з точки зору енергетичної та фінансової підтримки, а також євроінтеграції – як це традиційно сприймалося в Україні – але й важливим партнером з точки зору військової підтримки. Зараз Німеччина входить до п'ятірки постачальників важкого озброєння в Україну. У будь-кого, хто стежить за українським дискурсом – а для багатьох у Німеччині це, мабуть, стало несподіванкою – могло навіть скластися враження, що внесок Німеччини є вирішальним для перемоги України у війні. Отже, якою є додана вартість німецької військової підтримки? Як би ви оцінили цей внесок?

Як ви кажете, Німеччина зараз входить до п'ятірки [постачальників зброї в Україну]. Насправді, внесок Німеччини зростає, тому що Велика Британія має власні економічні та фінансові проблеми, які набагато серйозніші, ніж у Німеччини. Таким чином, для власної фінансової надійності для Німеччини важливо зберегти цю позицію. Це був довгий шлях.

Якщо поглянути на це суто з німецької точки зору, то те, що сталося з початку війни, - це диво. У Німеччині я часто критикую Олафа Шольца через те, що він робить замало. Але, звісно, іноземній аудиторії я завжди пояснюю, що порівняно з тим, наскільки наївною була дискусія про російську армію, наскільки люди були відсторонені від логіки військового стримування, оборони та наступу, і наскільки зашореними були аргументи про потенційні наслідки для Німеччини від надання Україні зброї, ця країна дивовижно змінилася.

На початку війни Німеччина погодилася надіслати певну кількість переносних систем озброєння не тому, що бачила в цьому особливу користь, а тому, що не хотіла діяти сама і усвідомлювала свій тривалий вплив у ЄС. Багато людей, осо-

бливо в оточенні канцлера, припускали, що Україна впаде за два-три тижні, та у неї немає шансів [вистояти]. А потім виникла ситуація в березні-квітні, коли Росія провалилася в Києві, Сумах, Чернігові тощо. Тоді люди почали розуміти, що Україна цілком може вистояти.

Потім потрібно було вирішити, у якій формі Україна продовжить існувати, і почалася абсолютно нова дискусія. Було ще багато людей, які думали, що війна триватиме ще кілька місяців, і тоді вона закінчиться. І була дискусія про тренування, а також про те, який баланс потрібен між наданням Україні зброї та збереженням озброєння в Бундесвері для захисту НАТО тощо.

Ситуація та ставлення до неї постійно змінювалися. Це процес. Навіть зараз ми знаходимося в процесі пошуку способу впоратися з реальністю, і це дуже важко для німців. Тому що, як я вже казав, лише рік тому у них були зовсім інші настрої. І це робить мене оптимістом у Німеччині. Проте, звісно, у цій дискусії є деякі критичні недоліки, особливо щодо постачання зброї, яку в Німеччині називають «наступальною», якою здебільшого є бойові танки та бойові машини піхоти.

Лише рік тому у них були зовсім інші настрої. І це робить мене оптимістом у Німеччині.

Існує загальний страх, і в Німеччині цей страх сильніший, ніж у інших країнах-членах ЄС, що будь-яка поразка Росії призведе до ядерної війни, і що ядерний удар стане автоматичною відповіддю Росії. Я більш скептичний щодо цього питання. Я думаю, що Росія блефує. Я не кажу, що такий сце-

нарій абсолютно нереальний, але шанси, що це станеться, набагато нижчі, ніж думають люди. Проте навколо цього питання ще ведеться багато дискусій, і хоча це добре, що ми визнали можливі наслідки, ми також повинні подолати наші вагання.

Як ви думаєте, яку роль відіграє те, що деякі німці просто не вірять у перемогу України у війні так, як вірить Україна? Чи ця відсутність віри базується на військовому аналізі чи це просто підхід, що «Путін завжди перемагає» і «що б ми не робили, він все одно переможе»?

Я мушу не погодитися з деякими моментами. Так, є люди, які все ще стверджують, що Росія не може програти. Таке враження залишилося ще з Другої світової війни, що Радянський Союз, який вони в основному ототожнюють із сучасною Росією, є великим і потужним. Однак так думає меншість.

такі розмови: «Україні потрібна протиповітряна оборона, тому що на Україну здійснюються ракетні атаки, але їм не потрібні танки, тому що у них достатньо радянських танків, і вони ще стільки захопили в Харкові, і т. д. За кілька місяців вони обов'язково піднімуть український прапор в Донецьку».

З іншого боку, я б сказав, що у нас є певна частка надмірного самовдоволення: багато людей очікують перемоги України і очікують її взимку, що, на мій погляд, занадто оптимістично. Не те, щоб я вважав, що російська армія добре навчена і добре оснащена. Бойовий дух збройних сил країни низький, що шкодить її цілям, а озброєння, що використовується, дуже застаріле. Утім, російських солдатів все ще понад 300 тисяч, і їх теж потрібно перемогти. Особисто я не думаю, що це остання хвиля мобілізації. Коли російські казарми спорожніють, може розпочатись черговий призов до армії.

Звичайно, я був би радий, якби так і сталося, але я б не був настільки впевнений, що через кілька місяців Україні вдасться цього досягнути. Я вважаю, що насправді важкі часи чекають на українські Збройні сили, які намагатимуться захистити країну від весняного наступу Росії – і після поразки цього наступу неминуче відбудеться контрнаступ. Це модель, яку ми вже бачили: надзвичайно кривавий російський наступ, після якого – коли росіяни вичерпують свої ресурси – український контрнаступ. Ось так це зараз виглядає в Бахмуті: спочатку потрібно завдати їм достатньої шкоди, а потім можна контратакувати. Утім це дуже тривалий, ресурсомісткий процес, особливо з точки зору боєприпасів.

Я думаю, що до перемоги України веде довший та важчий шлях, ніж багато людей у Берліні усвідомлюють.

Я думаю, що до перемоги України веде довший та важчий шлях, ніж багато людей у Берліні усвідомлюють. І тому, наприклад, ведуться

Ми маємо планувати як забезпечити збройні сили України тривалою здатністю воювати з росіянами ще місяці, можливо, навіть ще роки.

Якщо чекати надто довго – як у березні – і нинішні боєприпаси для танків почнуть закінчуватися, то доведеться все робити поспішно, як це сталося з артилерією.

Це веде до мого твердження про те, що зараз є дуже мало 125-мм снарядів, оскільки ми мали дев'ять місяців дуже інтенсивної війни між двома найбільшими арміями в Європі. Це не навчання – ми не можемо підтримувати такий рівень споживання боєприпасів одним типом танкових боєприпасів протягом усього наступного року. І коли в Німеччині люди чують про «весь наступний рік», їх це вражає.

Проте ми маємо планувати як забезпечити збройні сили України тривалою здатністю воювати з росіянами ще місяці, можливо, навіть ще роки. Ось чому так важливо забезпечити добре сплановану підтримку з усіма категоріями систем озброєнь, включаючи танки, і повний контроль над матеріально-технічним ланцюгом щодо боєприпасів, запасних частин тощо. Те саме зараз стосується протиповітряної оборони. Олаф Шольц розуміє логіку цього. «С-300» закінчатся, «Буки» закінчатся, тому потрібно буде поставити зенітний ракетний комплекс «IRIS-T» разом з іншим озбро-

єнням, яке є в наявності або яке можна виробляти.

У Німеччині ми усвідомлюємо цю логіку, але, схоже, вважається, що оскільки війна триватиме недовго, ця логіка не стосується постачання танків. Однак війна все ще триває, і чим кращим буде завчасне планування, тим більше підготовки українці зможуть пройти на цих танках. А коли потрібні танки, їх можна вводити поступово. З іншого боку, якщо чекати надто довго – як у березні – і нинішні боєприпаси для танків почнуть закінчуватися, то доведеться все робити поспішно, як це сталося з артилерією. Раптом усім довелося збирати щось разом, і лише потім ми знайшли польський «Краб», який можна було виробляти швидше. Коли ви поспішаєте, часто все виконується неналежним чином, що може призвести до нестачі запасних частин для наданого озброєння – оскільки воно було поставлено в короткий термін, тому що була нагальна потреба в тому, що було в наявності. Так не треба робити, особливо після того, як ми вже досягли успіху в цій війні.

Чому Німеччина може надати Panzerhaubitze, яке відноситься до важкого наступального озброєння, але не може надати Україні танки? Яка в цьому логіка?

Я не думаю, що в цьому є логіка; проблема полягає в тому, що канцлер не пояснює рішення, які ухвалюються. Його радник це робить, але я можу відразу розвінчати ці аргументи. Ці люди не дурні, тому за всім, що вони роблять, має бути причина, але вони відмовляються пояснити, яка саме.

Є деякі чутки, які вказують на неофіційну угоду між США та Росією або США та Китаєм про те, що вони не постачатимуть певні речі. Ходять чутки, що Путін погрожував Шольцу, що якщо підуть танки, він застосує ядерну зброю.

Це різні теорії, і чіткої відповіді канцелярії немає. У якийсь момент йому дійсно потрібно буде пояснити своє рішення. Я не знаю, яка у цьому логіка.

Що, на Вашу думку, є основною причиною його вагань?

Я думаю, що здебільшого це вагання виникає через страх перед ядерною війною, який дуже укорінився в Німеччині. На жаль, проблема полягає в тому, що страх укорінився також і в канцелярії. Міністерство оборони належить до тієї ж партії, що й канцлер, і має слідувати лінії лідера партії. Міністерство закордонних справ мало впливає на військові справи та постачання зброї. Однак експерти з питань оборони та ключові дипломати вважають, що Росія заговорила про ядерну загрозу, тому що це мало б бажаний для Росії ефект на Заході, а не тому, що вона справді планує такі дії. Отже, думки розділилися.

Проблема полягає у тому, що така ж дискусія відбувається у Вашингтоні. Є Державний департамент, який здебільшого каже: «Хлопці, це блеф». Є Міністерство оборони, яке виявляє більшу готовність робити більше та наполягає на

більшій кількості поставок зброї. Є Білий дім, який вагається і відчуває таку ж тривогу щодо ядерної зброї, і де ви знайдете ті самі аргументи на користь стриманості. І, звісно, Президент має останнє слово щодо інших міністерств. Джейк Салліван [радник з національної безпеки] зараз є домінуючою фігурою в організації всіх міжнародних зусиль, і він розмовляє з Шольцем. Ці хлопці мають схоже ставлення до України.

Я не думаю, що німці змінять своє ставлення без зміни американського ставлення, тому що Америка забезпечує загальну безпеку та ядерне стримування проти російської агресії. Отже, канцлер Німеччини не буде робити нічого, що, на його думку, може порушити відносини з Вашингтоном. Тому, якщо ви хочете лобювати питання надання Україні німецьких танків, половина цього лобювання має відбуватися у Вашингтоні.

Якщо ви хочете лобювати питання надання Україні німецьких танків, половина цього лобювання має відбуватися у Вашингтоні.

Це те, що ми робимо – просимо, щоб хоча б один американський танк був відправлений в Україну із США, щоб призупинити цю джентльменську угоду, яку вони уклали. І слід пам'ятати, що між Вашингтоном і Берліном є більше спільного, ніж люди часто усвідомлюють. Хоча Вашингтон зазвичай хвалять, а Берлін критикують.

Хотілось би запитати Вас про цей дискурс, що Україна не може використовувати наступальну зброю, надану західними союзниками, тому що війна є оборонною. На Україну напали, агресор прийшов на українську землю, 20% території України окуповано. Україна, як нам відомо з різних джерел, уже запевнила партнерів, що не використовуватиме HIMARS, наприклад, для цілей, не погоджених з партнерами, тобто на території Росії. Чи діє ця логіка?

Наскільки я знаю з Вашингтона, на початку США були дуже обережні щодо надання HIMARS. Лише чотири таких системи були поставлені в першій партії, і ініціатором цього була Велика Британія.

Існувало велике занепокоєння, що ситуація може загостритися, і США хотіли отримати інформацію про те, які цілі планує вражати Україна. Тепер, після місяців війни, вони знають, що Україна вико-

ристовує HIMARS відповідально. Україна завжди тримала американських партнерів в курсі, навіть щодо атак, у яких застосувались не HIMARS, а інші системи, і США задоволені таким рівнем консультацій. Я думаю, що було набагато більше вагань щодо доставки HIMARS навесні, тоді як зараз Україна має багатомісячний досвід проведення атак, контратак і т.д. Це дає серйозну основу для того, щоб сказати: «Дивіться, хлопці, це не так небезпечно, і ми не наближаємося до Третьої світової війни щохвилини».

Крім того, я думаю, що це переважно німецький дискурс щодо наступальної та оборонної зброї, який має свою історію. Як відомо, до 24 лютого Німеччина взагалі не хотіла постачати Україні зброю. Також було багато обговорень про підтримку України Європейським Союзом та про те, що він має зосередитися на медичному навчанні в польових госпіталях. Все, що стосувалося озброєння, і все, що могло вбити, вважалось поганим.

Роберт Габек, лідер Партії зелених, хотів зрушити це питання з мертвої точки. Він поїхав до Маріуполя у 2021 році і згодом запропонував термін «оборонна зброя», оскільки розумів статус-кво та хотів визнати його значення. Ця зброя не буде призначена для відвоювання, для

ескалації війни на Донбасі, для повернення Донецька – вона буде суто оборонною, підкреслив він. І «IRIS-T» обговорювалися також ще тоді як засіб захисту цивільного населення.

Ось що стоїть за терміном «оборонна зброя» в Німеччині. Так почалася вся ця дискусія. Звісно, у військовому плані не існує оборонної зброї – це повна нісенітниця. Бойовий танк використовується як для оборони, так і для наступу. У битві за Київ в обороні використовувалися артилерія, танки та БМП. А контратаки є невід’ємною частиною оборонних операцій. Навіть якщо ви не відвоюєте території, вам потрібен збройний резерв, щоб, коли ворог вторгнеться на ваші кордони, ваш захист був потужним і ви могли знову їх відкинути.

Без наступальної зброї країна не може захистити себе, але, враховуючи походження цієї дискусії, ці дебати щодо оборонної зброї тривають. Якщо люди звикли чути таку логіку, то їх важко відвернути від неї, навіть сказавши: «Ні, друзі, це все працює не так, особливо зараз, коли йде повномасштабна війна». Цей аргумент міг би мати місце лише в умовах обмеженої війни та стосовно Мінської угоди, але ця логіка більше не діє.

Які ваші спостереження щодо політиків у Німеччині: чи готові вони прийняти тривалу війну в Україні як теоретично, так і практично?

Я думаю, що це динамічний процес, і ми досягаємо цього. Коли нещодавно я їхав потягом до Києва, я прочитав інтерв’ю канцлера Олафа Шольца в німецькому медіа. Звичайно, журналіст запитав про цілі війни та про українську

перемогу. Раніше Шольц уникав терміну «перемога», уникав уточнювати територіальні межі тощо. Однак в цьому інтерв’ю він двічі згадав про неможливість мирних переговорів зараз, оскільки Росія не бажає виводити свої війська.

Без наступальної зброї країна не може захистити себе.

Якщо він двічі щось сказав під час інтерв'ю, яке узгодили та розмістили на сторінці канцелярії, це був не просто коментар мимохідь.

Це висловлювання про те, що Росія має вивести війська, ніколи раніше не звучало, і це означає усвідомлення канцлером того, що мінімальним результатом має бути те, що Росія втратить усе, що вона завоювала у цій війні, а сама війна стане невдалою концепцією російської зовнішньої політики. Отже, цей аргумент починає потроху вкорінюватись в думках канцлера. Він ніколи раніше не використовував висловлювань, які б вказували на це.

А як щодо вчинків, окрім заяв? Одне речення особливо виділяється з вашого останнього аналізу: «Бундесвер має запас боєприпасів лише на два дні війни». Це означає, що це не довгострокова стратегія.

Вчора [28 листопада] у канцелярії відбулася нарада з усіма представниками оборонної промисловості та виробниками боєприпасів щодо нарощування виробництва. Проблема в тому, що Бундесвер знаходиться в дуже поганому стані. Це не лише провина цього уряду: уряди один за одним та міністри оборони з різних партій постійно не вживали серйозних заходів. Міністри фінансів один за одним не схвалювали кошти, необхідні для закупівлі запасних частин до боєприпасів, щоб забезпечити боєздатність Бундесверу, як це було заявлено в 2014 і 2016 роках на самітах НАТО в Уельсі та Варшаві. Оскільки Німеччина має зобов'язання перед НАТО та її партнерами по Альянсу, зараз питання боєздатності Бундесверу є актуальним з багатьох причин.

В Німеччині зростає усвідомлення того, що боєприпаси необхід-

Тому Шольц конкретно сказав, що ми маємо підтримувати Україну стільки, скільки потрібно. Він знає, що це буде довгою працею, і що жодна «Мінська угода 3» не забезпечить стабільного миру і не дозволить належно відбудувати Україну. Усі очікують, що Росія буде переслідувати свої цілі та повторить вторгнення через кілька років, якщо українці посунуть росіян, скажімо, на 50 кілометрів, замість 200. Ця логіка тепер є частиною міркувань канцлера, що є хорошим знаком.

но виробляти у великій кількості. У нас є перша велика ініціатива «European Sky Shield» (укр. – Європейський небесний щит), яка забезпечить виробникам «IRIS-T» перспективу довгострокових закупівель. До 15 держав виявили зацікавленість інвестувати в нові виробничі потужності, щоб виготовляти більше ракет і швидше, тому що Україна потребує їх у набагато більшій кількості для своєї стратегії протиповітряної оборони від атак Росії крилатими ракетами.

Це приватні компанії, тому їм потрібні гроші для розширення, а якщо є довгострокові контракти, то можна будувати нові заводи. Однак для будівництва нового заводу необхідне фінансове зобов'язання щодо закупівлі цих ракет не лише на наступний рік, а й на наступне десятиліття. Інакше цим компаніям доведеться стягувати астрономічну ціну за снаряд

або за ракету, що нікому не принесе користі.

Отже, ось де ми знаходимося: це знову процес, і знову ми цього досягаємо. Хороші новини щодо боєприпасів полягають в тому, що до цього процесу залучена не лише Німеччина: великі виробники авіаційних боєприпасів є також у Сполучених Штатах, Франції, Італії, Іспанії та Південній Кореї. Боєприпаси для «Gerard» у Норвегії скоро будуть доступні – Rheinmetall купила завод в Іспанії, щоб виробляти їх у більшій кількості. Туреччина також не проти постачати Україні боєприпаси, і це ще недостатньо вивчена можливість.

Коллективний Захід просувається вперед, і це довгострокове зобов'язання. Давайте подивимося, як зараз розвиваються події в Азійсько-Тихоокеанський регіон. Якщо Китай нападе на Тайвань, розпочавши тихоокеанську війну, американці не проситимуть Німеччину надіслати символіч-

ний фрегат до Тихого океану або шість символічних винищувачів Eurofighter десь в Австралію. Якщо ця війна почнеться, вони запитують, скільки у вас є «IRIS-T», «Metheor» чи протикорабельних ракет. Скільки торпед або морських мін ви можете виготовити. Скільки артилерійських боєприпасів ви можете виготовити, і скільки з них ви зможете надати нам?

Якщо ця війна почнеться, безперервне військове виробництво також стане величезною проблемою. Тому нам потрібно приділяти увагу цим питанням не лише заради України та не лише через те, що це тема дня. Те, як ми справляємося з цими важкими часами 21-го століття та цими великими промислово розвиненими ревізійними державами, також впливає на нашу власну безпеку та нашу здатність впливати на світову політику в правильному напрямку.

Вважається, що HIMARS певною мірою змінюють хід війни. Чи могли б ви назвати якусь німецьку зброю, яка змінила або змінить хід війни в Україні?

Чесно кажучи, я не люблю називати окрему зброю тією, яка «змінює правила гри», тому що успіх залежить не від одного виду зброї, а від комбінації озброєння. Якщо ви використовуєте HIMARS, вам потрібна хороша розвідка, яка забезпечується супутниками, знімками тощо. Завжди важливим є поєднання сил і можливостей. Те саме відбувається з танками. Дехто критикує позицію Німеччини щодо

того, що Leopard не може змінити хід війни, маючи на увазі, що якби ми поставили достатньо Leopard, війна закінчилася б за місяць. Це абсурд, хоча Leopard і дійсно важливі для того, щоб українські Збройні сили продовжували боротися, незважаючи на проблеми з дефіцитом боєприпасів.

Чим довше ми затягуватимемо із постачанням Leopards, тим болючішими будуть наслідки.

Отже, ви не думаєте, що Leopard змінять хід війни?

Вони стануть необхідністю України в довгій війні. *Чим довше ми затягуватимемо із постачанням Leopards, тим болючішими будуть наслідки.* Утім я не кажу, що вони змінять ситуацію, і Москва буде звільнена за два дні. Це фантазія.

Ще одна система, яка стала певною несподіванкою, це система ППО Gerard. Вона відіграла вирішальну роль у харківському контрнаступі, і виявилася напроцуд ефективною у своїх діях. Датчики радарів росіянам важко заглушити, гармата дуже точна, а витрата боєприпасів на знищену ціль дуже низька. Таким чином, за кілька пострілів вони можуть знищити безпілотики та навіть винищувачі, та тримати російську авіацію подалі від українських наступальних сил. Це

універсальний елемент озброєння, який можна використовувати у багатьох випадках, зокрема для захисту високопоставлених осіб. Загалом, це дійсно дуже ефективна зброя.

На жаль, доступна лише обмежена кількість Gerards, оскільки вони давно зняті з виробництва. Ми не можемо доставити більше, тому що решту було продано по всьому світу. Залишилося ще двадцять одиниць у поганому стані, які можна було б відремонтувати та передати Україні, але, на жаль, після цього не залишиться жодного. Можливо, кілька екземплярів залишилося десь у музеї Другої світової війни. Нам потрібен наступник, але поки існує лише прототип.

Якби ви могли порадити українським збройним силам чи політичному керівництву, на якому типі німецької зброї їм варто зосередитися, і попросити прямо зараз, що б це було?

Я все ж вважаю, що танки важливі. Окрім Великої Британії, Франції та Італії, вся Європа використовує німецькі танки. Це єдиний танк, який досі випускається – нові двигуни, нові гусениці, нові запчастини тощо. Однак, щоб роздобути німецькі танки, це питання теж потрібно лобювати у Вашингтоні. Якщо думка зміниться у Вашингтоні, вона зміниться і в Берліні.

Окрім цього, недостатньо дослідженим є ще один момент: речі, які потрібно постачати окрім цілої системи озброєння, тобто комплектуючі вироби чи обладнання для ведення бою. Наприклад, німецька компанія Hensoldt виробляє оптику, електрооптичні системи, системи радіоелектронної боротьби, радіопеленгатори тощо. Ці системи не стріляють, тому навколо них менше політичної чутливості, ніж навколо систем

озброєння, які активно вбивають людей.

У той же час життєво важливо, щоб будь-яка оборона була належним чином спланована, і щоб було чітко уявлення про те, що роблять і де знаходяться вороги. Наприклад, кожна радянська зенітка здатна збивати іранські безпілотики. Проблема в тому, що вночі ви нічого не бачите, тому вам потрібна оптика, модифікація нічного бачення для існуючої системи зброї. Тут ми говоримо не про постачання повної системи озброєння, а скоріше про надання субкомпонентів. Це те, над чим нам потрібно більше працювати. Нам потрібно дослідити, що можливо здійснити у цьому напрямку, і як ми можемо модернізувати наявну українську оборонну техніку за допомогою нових компонентів тощо.

Як Україна має це комунікувати? Україна доволі агресивно вимагала від Німеччини постачання озброєнь. Проте в Україні існує думка, що без такого наполегливого підходу вона б не отримала того озброєння та допомоги, яку отримала.

Я думаю, що зарано робити висновки у цьому питанні. Новий посол України в Німеччині набагато спокійніший і ввічливіший. Побачимо. Результати визначать, чий підхід ефективніший, старого або нового посла.

Водночас у політичному керівництві Німеччини обговорюються певні питання. Щотижня делегації українців – депутатів чи експертів – приїжджають до Берліна, щоб поінформувати німецьких політиків і вступити з ними в переговори. Звичайно, зазвичай легше знайти підхід до людей із Партії зелених чи Вільної демократичної партії, тоді як Соціал-демократична партія є справжньою проблемою.

Я не кажу, що немає охочих постачати Україні те, що вона хоче. Є такі люди, хороші депутати, вони не дурні люди. Проблема в тому, що є дуже агресивне пацифістське крило в СДПН, і депутати зазнали надзвичайного тиску всередині партії.

Поляризація всередині Соціал-демократичної партії пов'язана з розривом між поколіннями та особистим досвідом людей. Однак це складно. Стає все важче проникнути в партію і відстоювати щось, що суперечить тому, що говорить канцлер. І це стає проблемою, тому що це погано для дискурсу.

Коли ми говоримо про перешкоди для постачання Німеччиною військової техніки в Україну, люди часто вказують на канцлера, якого вже певною мірою демонізувати. У той же час ми чули деякі думки в Берліні, що Зелені могли б чинити сильніший тиск на канцлера та соціал-демократів, а не просто перекладати відповідальність і шукати винних. Як Ви вважаєте, чи могли б Зелені робити більше?

Ні, в парламенті були палкі суперечки. Є люди, які більше не спілкуються один з одним. Всередині Коаліції звучать звинувачення, що певні люди більше виступають проти уряду, ніж підтримують його. Вони кілька разів майже досягали внутрішніх переломних моментів щодо цього питання. Ця боротьба, однак, змусила Шольца зрушити щодо певних питань.

Німеччина стикається з двома видами тиску: міжнародним, з боку таких союзників, як Велика Британія чи Нідерланди, які по суті підштовхнули нас до дій щодо постачання такого озброєння, як Panzerfaust, Panzerhaubitze 2000, і ракетних установок; і внутрішнім тиском у вигляді постачання IRIS-T, вимога, яка надійшла від Зелених, від Габека.

Чи підтримуєте Ви нинішній підхід уряду Німеччини щодо зосередження на протиповітряній обороні та пріоритетності цього питання?

ППО має вирішальне значення. Удари по інфраструктурі означають, що це питання є важливим для мільйонів громадян.

Практично неможливо уникнути використання Leopard 2.

Я вважаю, що ППО має вирішальне значення. Удари по інфраструктурі означають, що це питання є важливим для мільйонів громадян. Якщо в Києві в січні 30 годин не буде гарячої води, коли вночі температура може сягати до мінус 15, у будинках замерзатимуть і лопатимуться водопровідні труби. Якщо всі ці будівлі, побудовані в 1990-х роках, стануть непридатними для проживання через пошкодження водопостачання, скільком десяткам тисяч, якщо не мільйонам, людей буде ніде жити? Наслідки наявності або відсутності протиповітряної оборони є величезними, тому це пріоритет. Я повністю підтримую канцлера у цьому питанні, і я аплодував його виступам на телебаченні з цього приводу.

Тим не менш, я вважаю, що у тому, що стосується безпосередньо основних типів бойових танків, йому потрібно змінити курс, тому що Leopard 2 – це єдине практичне рішення. Що стосується інших бойових машин піхоти, то Україна цілком могла б замінити німецькі на ті, що виробляються та експлу-

атуються в інших країнах. Таким чином, Україна могла б працювати з іншими країнами, і вони могли б першими зламати лід, надати те, що потрібно – і довести, що ми не спровокуємо Третю світову війну. Тоді Німеччина також зможе передати їх, як це сталося з HIMARS. Однак щодо танків, *практично неможливо уникнути використання Leopard 2.*

Єдиною потенційною альтернативою Leopard 2 є Abrams, але, враховуючи швидкість роботи системи складів США, доставка до Польщі буде можлива лише приблизно в середині 2023 року. У поляків є інфраструктура для утримання німецьких Leopards, які вже є там на кордоні. Що стосується Abrams, вони, звичайно, знаходяться в процесі створення цієї [інфраструктури] в Польщі, але давайте подивимося, скільки часу це займе. У березні 2022 року було прийнято рішення про надання Польщі Abrams, але ми не знаємо, скільки часу знадобиться для виконання цього рішення.

Чи підтримуєте ви ідею Європейського консорціуму танків Leopard?

Так, звісно. Це болюча дискусія, але іншого шляху немає.

Чи можу я Вас запитати про більш амбітну ідею, яку висловили українські генерали Залужний і Забродський у своїй вересневій статті? Вона була присвячена наступній воєнній кампанії, і вони вважають, що війну можна виграти, якщо Україна матиме ракети з дальністю до 2000 км. Тож якби Київ, наприклад, був атакований російськими ракетами, Україна могла б так само атакувати Москву. Ця логіка передбачає, що справжнього стратегічного балансу можна досягти лише за допомогою такого роду стримування. Інакше у Росії завжди буде спокуса напасти на Україну.

Що стосується довгострокового стримування, то я вважаю, що найкращим рішенням було б включити Україну до НАТО та взяти її під ядерну парасольку Альянсу.

Що стосується довгострокового стримування, то я вважаю, що найкращим рішенням було б включити Україну до НАТО та взяти її під ядерну парасольку Альянсу. Це тому, що всі російські ракети є подвійного призначення – тож завжди є ризик, що вони можуть бути озброєні ядерними боеголовками, а Україна не є ядерною державою. Ви не можете зрівнятися з потенціалом стримування ядерних ракет. Крім того, Росія настільки велика, що для того, щоб дістатися до Владивостока, потрібно було б летіти міжконтинентально. Я не думаю, що цю перспективу варто занадто багато досліджувати. Проте Альянс, схоже, дотримується такої точки зору, особливо якщо врахувати гіперзвукову зброю та доставку транспортних засобів з боку США.

Я думаю, що в довгостроковій перспективі парадигма стратегічної стабільності з Росією мертва. Стратегічна стабільність у плані взаємного гарантованого знищення та контролю над озброєннями в певних межах вимагає від обох сторін демонстрації однакової відповідальності, що робив Ра-

дянський Союз, а Росія — ні. Тому Росія не повинна користуватися цим привілеєм. Якщо американці почнуть розгортати, наприклад, системи швидкого глобального удару (PGS), які є гіперзвуковою зброєю далекого радіусу дії, яка може превентивно знищити російський ядерний арсенал, вони повинні це робити – щоб змусити Росію нервувати, злякатися, тому що тільки це змусить їх триматися подалі.

Це недоступно для будь-якої окремої європейської держави, у тому числі України, через необхідні дослідження та розробки. Це може зробити колективний Захід з точки зору лідерства США в ядерній сфері, і, можливо, є якісь ще французькі чи британські ракети з подібними можливостями.

Ми також маємо визнати, що післявоєнна увага України буде зосереджена на відбудові. Також буде багато інших завдань. І, звісно, Україні, як і всім сусідам Росії, доведеться мати сильну армію. Фінляндія, наприклад, під час холодної війни не мала ядерної зброї, але все одно мала надійний захист.

Однак Україна не може просто сказати Росії, що вона приєднується до НАТО; інші члени НАТО повинні підтримати це. Спершу ми маємо знати, що Україна має підтримку Альянсу.

Я, звичайно, сподіваюся, що війна закінчиться беззаперечною поразкою Росії.

Так, безперечно. Я, звичайно, сподіваюся, що війна закінчиться беззаперечною поразкою Росії. Тоді ми матимемо українську перемогу і зможемо рухатися до важкої фази

відновлення – і ця фаза також має супроводжуватися певними гарантіями безпеки, поки ви не приєднаєтесь до Альянсу (не заміна членства в НАТО, але щось тимча-

сове, що забезпечить захист протягом часу до вступу).

Наразі ніхто не може сказати, як виглядатимуть такі гарантії безпеки, адже війна ще триває. Проте навіть Шольц сказав, що щось подібне потрібно зробити. Німеччина прямо пообіцяла те саме Швеції та Фінляндії. Ми гарантували, що захищатимемо їх, якщо Росія вирішить напасти під час переговорного періоду. Цей процес вимагає часу. У Швеції та Фінляндії немає проблем із можливостями їхніх збройних сил, але процес їх вступу

все ще триває довго через проблеми з Угорщиною та Туреччиною.

У випадку України ми не знаємо, як розвиватиметься внутрішня політика Туреччини чи Угорщини в найближчі роки. Існує ще багато невизначеностей, але ви також маєте пам'ятати, що навіть якщо після війни більшість країн НАТО рішуче виступлять за вступ України до НАТО, переважної більшості недостатньо. Ймовірно, це займе час. Тому в перехідний період і до того потрібно буде якось забезпечити безпеку України.

На жаль, ми не віримо в інші гарантії безпеки для України, окрім членства в НАТО.

Звичайно, на практиці стаття 5 НАТО надійна, тому що кожна країна залежить від неї. Ніхто, крім Трампа, не хоче виходити з НАТО. Німеччина, наприклад, цілком дотримується статті 5, тому що від цього залежить її власна безпека. Якщо одна країна закриватиме очі на інші держави, інші держави закриватимуть очі на неї, і це буде апокаліптичний сценарій. Я вважаю, що в суспільстві існує набагато більше невпевненості щодо статті 5 НАТО, ніж повинно бути.

Стосовно документа Расмуссена-Єрмака, то, на мою думку, чого точно не відбудеться, так це вироблення будь-яких деталей щодо гарантій стосовно заходів, які будуть вжиті після нападу Росії. Саме тому, що кожна ситуація унікальна. Якщо ви пообіцяєте, що в ситуації А ми запровадимо заходи

В або С, тоді росіяни діятимуть на п'ять міліметрів нижче порогу цих чітко визначених обставин. Тому завжди будуть потрібні дуже індивідуальні реакції на будь-які плани та дії Росії, а також тому, що як країна вона креативна. Це єдине, що ми можемо припустити – Росія й надалі залишатиметься загрозою, причому творчою.

Крім того, свобода дій завжди має бути пріоритетом у відповіді, щоб змусити іншу сторону здогадуватися. Ми маємо згубну звичку завжди намагатися бути хорошими учнями та лише захищатися, ніколи не бути неоднозначними та зовнішньо не погрожувати Росії. Це насправді неправильно. Потрібно бути трохи неоднозначними і певною мірою бути загрозою, тому що тільки тоді інша сторона буде думати двічі.

Про автора

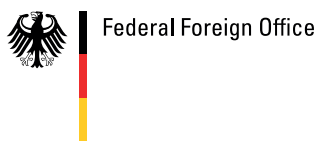
© ECFR

Густав Грессель є старшим науковим співробітником Європейської ради з міжнародних відносин (ECFR). Його спеціалізація охоплює Росію, країни Східної Європи та політику безпеки. Перед тим Густав Грессель працював у Бюро з питань політики безпеки Міністерства оборони Австрії, був науковим співробітником Комісара з питань стратегічних досліджень Міністерства оборони Австрії, а також обіймав посаду у Міжнародному інституті ліберальної політики у Відні. Перш ніж почати

академічну кар'єру, він п'ять років прослужив у Збройних силах Австрії. Грессель здобув ступінь доктора філософії зі стратегічних досліджень на факультеті військових наук Національного університету державної служби в Будапешті та ступінь магістра політології в Зальцбурзькому університеті. Він є автором численних публікацій щодо політики безпеки та стратегічних питань, а також часто коментує питання у сфері міжнародних відносин.

Про проєкт

Ukraine Expert Talks є частиною проєкту «German-Ukrainian Researchers Network» (GURN 2). Проєкт спрямований на посилення співпраці між німецькими та українськими аналітичними центрами, а також експертизи в аналізі політики та просування двостороннього діалогу та трансферу знань. GURN проводиться у тісній співпраці з Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва (Київ), ініціативою з розвитку аналітичних центрів think twice UA (Київ), Центром «Нова Європа» (Київ), за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини.

Про видавців

Інститут європейської політики – ІЄП є некомерційною організацією та однією з провідних установ зовнішньої та європейської політики у Федеративній Республіці Німеччина. ІЄП аналізує теми європейської політики й інтеграції, а також імплементує їх на практиці з 1959 року.

Центр «Нова Європа» – заснований у 2017 році, місія Центру полягає в розробці аналітичних досліджень та здійсненні проектної діяльності для просування європейських стандартів та практик в Україні, а також для збереження підтримки лідерами громадської думки, офіційними особами ЄС і НАТО європейської та євроатлантичної перспективи України.

Берлін/Київ, 2023

У експертній бесіді від «Нової Європи» брали участь Альона Гетьманчук та Сергій Солодкий
Редакторська команда: Маріанна Фахурдінова, Сергій Солодкий та Людмила Мельник (ІЄП)
Переклад з англійської: Ольга Чизмар
Верстка: Дмитро Мокрий-Вороновський

© Центр «Нова Європа», 2023
вул. Воздвиженська 10А 04071 Київ
info@neweurope.org.ua
www.neweurope.org.ua

© Institut für Europäische Politik, 2023
Bundesallee 23 10717 Berlin, +49 (0)30 8891340
info@iep-berlin.de
www.iep-berlin.de

All rights reserved.